

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, v platném znění (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v souladu s ustanovením § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, rozhodla zahájit s provozovatelem Česká televize, IČ: 00027383, se sídlem Kavčí hory, 140 70 Praha 4, správní řízení z moci úřední pro možné porušení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., neboť odvysíláním pořadu Události, respektive souboru příspěvků na téma 70 let od Atentátu, tj. atentátu na Reinharda Heydricha, který obsahoval moderátorský vstup se zprávou: „Výročí atentátu si vybral taky Sudetoněmecký Landsmannschaft, aby znovu kritizoval prezidenta Klause. Podle předsedy Franze Panyho chybí na Pražském hradě rozum, realismus a ochota k porozumění. Úřad hlavy státu na výpad nereagoval. Kontroverzní datum zvolil spolek pro své výhrady i loni. Ozval se na výročí vyhlazení Lidic.“, dne 27. května 2012 v 19:00 hodin na programu ČT1 se mohl dopustit porušení povinnosti zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě. Možné porušení povinnosti spočívalo v tom, že zařazení zprávy do souboru příspěvků na téma 70 let od Atentátu bylo zdůvodněno neargumentovaným tvrzením o volbě doby kritického výroku reprezentanta Sudetoněmeckého krajanského sdružení (dále jen SL) vůči prezidentu Václavu Klausovi s ohledem na výročí atentátu na R. Heydricha, ačkoliv věcně obsah zprávy s tématem nesouvisel, a rovněž i o volbě doby loňského bližší neurčitěho kritického výroku reprezentanta SL s ohledem na výročí vyhlazení Lidic, takže divák nemohl objektivně zhodnotit oprávněnost zařazení zprávy do souboru příspěvků na dané téma, provozovatel tím uvedl ve zprávě zmiňovaný SL do negativního významového kontextu v rámci souboru příspěvků referujících např. o obětech heydrichiády, ve kterém označení Sudetoněmecký landsmannschaft v českém jazykovém kontextu mohlo být vnímáno jako stereotypní pejorativní označení tohoto sdružení z doby totality.

1. **Česká televize/ČT1** – skupina podání (č. j. 5519, 5535) se týká moderátorkou přednesené krátké zprávy o kritice prezidenta Václava Klause ze strany předsedy Sudetoněmeckého Landsmannschaftu na výročí atentátu na Reinharda Heydricha atd. Zpráva byla součástí pořadu Události dne 27. května 2012 v 19:00 hodin.

Vyjádření OT: Úvodním tématem příslušného vydání pořadu Události bylo téma 70 let od Atentátu, tj. atentátu na Reinharda Heydricha. Téma bylo komponováno z více připravených příspěvků, které byly propojeny moderátorskými vstupy Marcely Augustové ze studia. (1) Nejprve moderátorka ve studiu krátce připomněla událost a její historický význam. (2) Reportáž pak ukázala rekonstrukci momentu atentátu z filmu Atentát režiséra Jiřího Sequense a aktuální rekonstrukci, která proběhla toho dne v pražské Libni. Do reportáže bylo dále zařazeno vyjádření Eduarda Stehlíka z Vojenského historického ústavu Praha, Jaroslava Čvančary z Ústavu pro studium totalitních režimů, další záběry z místa atentátu v pražské Libni se vzpomínkou žijícího pamětníka Jaroslava Pišofta, historické fotografie reálné situace na místě po atentátu. Reportér pak připomněl následné vyhlazení Lidic a Ležáků a shrnul význam atentátu a následných obětí. V obraze byly zařazeny historické záběry likvidace Lidic, fotografické snímky dobových novin a vojáků Jozefa Gabčíka a Jana Kubiše, kteří atentát provedli. (3) Spojovací vstup moderátorky informoval, že vzpomínkové akce proběhly na různých dalších místech. (4) Redaktor Lukáš Dolanský v živém vstupu z Karlova náměstí v Praze slovně rekapituloval vzpomínkové akce na Václavském náměstí v Praze, v opavských kasárnách, v Kunovicích a ve Smolině předchozího dne, což doprovázely záběry z daných míst. (5) Dále byla zařazena reportáž o nálezu výsadkářské přílby Josefa

Valčíka, který se podílel na atentátu na Reinharda Heydricha. O nálezu promluvil publicista Libor Pařízek, kterému se nález podařil, a pamětnice Eva Fišerová. (6) Po vložení reportáže pokračoval živý vstup z Karlova náměstí v Praze, který informoval o zde probíhající výstavě s maketou části koncentračního tábora v Mauthausenu. (7) Pak následovala předtočená reportáž o této výstavě osudů konkrétních lidí, kterým do života zasáhla heydrichiáda nebo byli popraveni za pomoc parašutistům, v kulisách koncentračního tábora. V reportáži promluvil ředitel sdružení Post Bellum Mikuláš Kroupa, ministr zahraničí Karel Schwarzenberg (TOP 09), pamětnice Heleny Vovsové, která byla mj. sloužkou v rodině Heydrichových. (8) V dalším vstupu ze studia moderátorka Marcela Augustová řekla (tj. přečetla „ze širónu“): „**Výročí atentátu si vybral taky Sudetoněmecký Landsmannschaft, aby znovu kritizoval prezidenta Klause. Podle předsedy Franze Panyho chybí na Pražském hradě rozum, realismus a ochota k porozumění. Úřad hlavy státu na výpad nereagoval. Kontroverzní datum zvolil spolek pro své výhrady i loni. Ozval se na výročí vyhlazení Lidic.**“ Ke vstupu byly v obraze doplněny ilustrativní záběry mj. Franze Panyho a Václava Klause. (9) V jiném záběru kamery následoval závěrečný vstup moderátorky ze studia, ve kterém informovala o akcích k výročí atentátu, které teprve proběhnou. Pokud odhlédneme od vstupu moderátorky se zmínkou o Sudetoněmeckém Landsmannschafu, téma bylo zpracováno výrazně faktograficky, s využitím dokumentů a historických záběrů, se zařazením vyjádření řady respondentů, kteří měli k tématu co říct, s aktuálními reportážními záběry i živými vstupy z terénu atd. – celkově tedy možno říci objektivně a vyváženě.

Zmínka o Sudetoněmeckém Landsmannschafu z celého tématu věcně vybočovala. Přednesená zpráva přinesla základní informaci, že předseda Sudetoněmeckého krajského sdružení Franz Pany kritizoval prezidenta Václava Klause. Tato informace věcně nesouvisí s výročním atentátem. Výrok nebyl citován, ale takto parafrázován: „Podle předsedy Franze Panyho chybí na Pražském hradě rozum, realismus a ochota k porozumění.“ Způsob parafráze je takový, že není jasné, k čemu se vlastně kritika vztahuje (porozumění ke komu nebo k čemu?). Není vyloučené, že už samotný výrok nebyl zcela určitý, ale divák nemohl poznat, jestli neurčitost byla dána výrokem samotným nebo jeho parafrázováním. Parafráze neobsahuje žádnou stopu informace, za jakých okolností výrok zazněl – při příležitosti jaké akce apod. K takto obsahově neurčitému textu byla připojena informace, že k výroku došlo v souvislosti s výročním atentátem, tj. atentátem na Reinharda Heydricha, které si Sudetoněmecký Landsmannschaft údajně vybral, a navíc ještě informace, že k nějakému jinému kritickému výroku, jehož obsah nebyl nijak konkretizován, ze strany sdružení došlo minulý rok v souvislosti s výročním vyhlazením Lidic, kdy si spolek datum výroku zvolil. Hlavním obsahem sdělení se tak stala zdvojená informace o časování výroků zástupců Sudetoněmeckého krajského sdružení. Ze zprávy nemůže divák nijak zjistit, jestli si původce výroků záměrně zvolil termín korespondující s výročími z české historie, nebo jestli šlo o náhodu, a formulace moderátorky, že si dobu výroku Sudetoněmecké krajské sdružení vybralo či zvolilo, je jen řečnickým obratem, který nemá být chápán doslova jako aktivní a záměrný výběr. Jde o poměrně zásadní detail, protože termín výroku byl důvodem k zařazení zprávy do tématu o 70. výročí atentátu na Reinharda Heydricha, protože obsah výroku jinak věcnou souvislost s výročním nemá.

Je možné předpokládat, že k zařazení zmínky o Sudetoněmeckém Landsmannschafu došlo pod vlivem poměrně výrazného mediálního ohlasu loňské události, kdy na výzvu k omluvě sudetským Němcům reagoval prezident Václav Klaus (viz. např. příspěvek „Klaus se v den výročí vyhlazení Lidic obrátil na Franze Panyho“ v Událostech dne 11. června 2011 – Jolana Voldánová, moderátorka: „V den výročí vyhlazení Lidic, mimořádná lidská necitlivost a nepoučitelnost, taková slova adresoval prezident Klaus předsedovi sudetoněmecké organizace Franzu Panymu. Ten ho vyzval, aby se omluvil sudetským Němcům za minulá příkoří...“). V nynější zprávě nicméně nebyl věcný obsah loňského případu zmíněn, zmíněn byl pouze čas výroku.

Další otázkou je, jestli je způsob referování o Sudetoněmeckém krajanském sdružení v posuzované zprávě neutrální. (1) Originální název sdružení je Sudetendeutsche Landsmannschaft (respektive Sudetendeutsche Landsmannschaft Bundesverband) a stylově bezpříznakový překlad je Sudetoněmecké krajanské sdružení. Hybridní překlad Sudetoněmecký Landsmannschaft (ponechme stranou otázku pravopisu, protože šlo o čtený text) je tzv. makaronštinou, čili kombinací přeložených a nepřeložených slov, která obecně není stylově zcela bezpříznaková a bývá používána k zesměšnění. V českém kontextu navíc existuje povědomí o způsobu označování zmíněného sdružení v době minulého totalitního režimu, kdy nepochybně mělo pejorativní účel – hovořilo se prostě o landsmanšaftu. Některé prameny připouštějí překlad Sudetoněmecké krajanské sdružení i Sudetoněmecký landsmanšaft (např. Wikipedia), nicméně nevyrovnávají se se stylovým či s historickým aspektem. I když používání cizího slova Landsmannschaft v českém jazykovém kontextu nemusí nutně mít pejorativní nádech, ve specifickém kontextu moderátorského textu zpravodajského pořadu se jako politicky korektní a neutrální jeví překlad Sudetoněmecké krajanské sdružení. Použití slova Landsmannschaft v českém textu, pokud není míněno pejorativně, může mít subjektivní tón a ve vysílání by bylo přijatelné spíše např. v žánru komentáře, než v projevu moderátora zpravodajství, který zaznívá v jiném kontextu a na jehož neutralitu jsou obecně kladeny vyšší nároky. Kdyby nicméně šlo jen o tento prvek bez dalších sporných momentů, bylo by možné ho vnímat jen jako nepodstatný dílčí poklesek v novinářské profesionalitě. (2) Zmínka o Sudetoněmeckém Landsmannschafu byla zařazena do širšího kontextu souboru příspěvků na téma výročí atentátu na Reinharda Heydricha a následující tzv. heydrichiády na základě předpokladu, že volba doby výroku zástupce sdružení souvisela s výročím. To však reportáž nedoložila – divák nemohl na základě reportáže posoudit, jestli se jednalo o záměrně zvolenou dobu kritického výroku, a reportáž ani neuvodila přesné datum výroku. (Totéž platí o druhé informaci o bližší neurčitých kritických výrocih před rokem.) Zmínka o Sudetoněmeckém Landsmannschafu se tak dostala do silně negativního kontextu referování mj. o obětech heydrichiády atd., aniž by se divák objektivně dozvěděl proč.

Autory podání jsou pisatelé, kteří jsou zjevně o kontextu výroku zástupce Sudetoněmeckého krajanského sdružení informováni výrazně nad rámec toho, co zaznělo v dané odvysílané zprávě. Přisuzují význam např. tomu, že setkání Sudetoněmeckého krajanského sdružení, kde zmiňované výroky zazněly, bývají tradičně o svatodušních svátcích, a že tyto pohyblivé svátky připadly letos či vloni shodou okolností na dobu českých historických výročí. Z toho odvozují, že interpretace, že doba výroku byla zvolena s ohledem na česká výročí, je mylná. Z logického hlediska tato implikace není jednoznačná – záměr nemusel i mohl být. Z hlediska povinností provozovatele vysílání je ovšem podstatné, jestli divák dostal takové informace, aby si na jejich základě mohl sám vytvořit vlastní objektivní názor, a to se v tomto případě nestalo. Z důvodů, které nemohl na základě informací v souboru příspěvků k danému tématu divák posoudit, do něj byla zařazena zpráva o kritických výrocih reprezentanta Sudetoněmeckého krajanského sdružení, dostala se do negativního kontextu referování o obětech heydrichiády, a toto sdružení bylo označeno jako Sudetoněmecký Landsmannschaft, které může v negativním kontextu vyvolávat reminiscence na stereotypní pejorativní označování tohoto sdružení v době totality.

V rámci monitoringu byla provedena orientační rešerše výskytu příspěvků se slovem „sudetoněmecký“ v různých tvarech ve zpravodajství ČT v období 25. května–19. června 2012. Pokud jde o aktuální zprávy ve vysílání ČT, výskyt byl zaznamenán jednak v rámci příspěvku 70 let od Atentátu v pořadu Události dne 27. května 2012, a pak ještě ve zmínce o snaze sudetoněmecké kanceláře v Praze o finanční dar na projekt v Lidicích, který Lidičtí odmítli (téma Připomínka vyhlazení Lidic v pořadu Události, komentáře na ČT24 dne 8. června 2012). V rámci zpravodajství ČT tedy není příliš široký kontext příspěvků na toto téma. Tento výsledek rešerše by mohl podporovat poznatek, že referování ČT o Sudetoněmeckém krajanském sdružení může být monotónní, ale

orientační rešerše nestačí pro nějaké závěry. Pisatelé podání se snaží tento pohled doložit informacemi o variabilitě působení tohoto sdružení, ovšem z nepřítomnosti několika informací ve vysílání je obtížné bezprostředně dělat nějaké závěry.

Pisatelé podání si nejsou jisti v tom, k porušení které povinnosti provozovatele vysílání mohlo v daném případě dojít, a uvádějí více možností. Je možné vyloučit, že by se mohlo jednat o problém z hlediska § 31 odst. 4 zákona č. 231/2001 Sb., protože tam jde o povinnost týkající se celé programové skladby. Je také možné vyloučit, že by mohlo jít o § 32 odst. 1 písm. c) téhož zákona, protože v takto krátké a málo obsažené zprávě chybí prvek, který by mohl být považován za aktivní nabádání k nějaké nenávisti. V úvahu by mohlo připadat hodnocení případu jako možné porušení § 32 odst. 1 písm. i) zákona č. 231/2001 Sb. – povinnosti nezařazovat do programů pořady, které mohou utvrzovat stereotypní předsudky týkající se etnických, náboženských nebo rasových menšin. Aplikace tohoto ustanovení ovšem naráží na to, že se týká ochrany menšin, a Sudetoněmecké krajanské sdružení není možné za menšinu v ČR považovat, i pokud by bylo chápáno jako reprezentant sudetoněmeckého etnika. Jádrem problému tedy spočívá v porušení zásad objektivit a vyváženosti informování, čili může se jednat o případné porušení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. Výše rozebrané chyby v objektivitě a vyváženosti sdělení byly navíc umocněny uvedením dotčeného subjektu do negativního kontextu, a současně jeho označení způsobem, který v tomto negativním kontextu mohl vyvolat reminiscenci na jeho v pejorativním smyslu používané stereotypní označení v době totality. Oddělení televize doporučuje zahájit správní řízení.

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, v platném znění (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v souladu s ustanovením § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, rozhodla zahájit s provozovatelem Česká televize, IČ: 00027383, se sídlem Kavčí hory, 140 70 Praha 4, správní řízení z moci úřední pro možné porušení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., neboť odvysíláním pořadu Události, respektive souboru příspěvků na téma 70 let od Atentátu, tj. atentátu na Reinharda Heydricha, který obsahoval moderátorský vstup se zprávou: „Výročí atentátu si vybral taky Sudetoněmecký Landsmannschaft, aby znovu kritizoval prezidenta Klause. Podle předsedy Franze Panyho chybí na Pražském hradě rozum, realismus a ochota k porozumění. Úřad hlavy státu na výpad nereagoval. Kontroverzní datum zvolil spolek pro své výhrady i loni. Ozval se na výročí vyhlazení Lidic.“, dne 27. května 2012 v 19:00 hodin na programu ČT1 se mohl dopustit porušení povinnosti zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě. Možné porušení povinnosti spočívalo v tom, že zařazení zprávy do souboru příspěvků na téma 70 let od Atentátu bylo zdůvodněno neargumentovaným tvrzením o volbě doby kritického výroku reprezentanta Sudetoněmeckého krajanského sdružení (dále jen SL) vůči prezidentu Václavu Klausovi s ohledem na výročí atentátu na R. Heydricha, ačkoliv věcně obsah zprávy s tématem nesouvisel, a rovněž i o volbě doby loňského blíže neurčitěho kritického výroku reprezentanta SL s ohledem na výročí vyhlazení Lidic, takže divák nemohl objektivně zhodnotit oprávněnost zařazení zprávy do souboru příspěvků na dané téma, provozovatel tím uvedl ve zprávě zmiňovaný SL do negativního významového kontextu v rámci souboru příspěvků referujících např. o obětech heydrichiády, ve kterém označení Sudetoněmecký landsmannschaft v českém jazykovém kontextu mohlo být vnímáno jako stereotypní pejorativní označení tohoto sdružení z doby totality.